

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w CHEŁMIE**

22-100 CHEŁM, ul. Szpitalna 48
Tel. centr.: 82 565 34 21, 565 34 22, FAX 82 565 30 13
Tel. dyr: 82 565 42 21
e-mail: psse.chełm@sanepid.gov.pl

Chełm, dnia 4 marca 2024 r.

NS.9011.5.2024

RADA MIASTA CHEŁM
22-100 Chełm
ul. Lubelska 65

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w załączeniu przesyła
„Informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego miasta Chełm za 2023 rok.”

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w Chełmie
Elżbieta Kuryk

Otrzymuje:

1. Adresat
2. aa

KIEROWNIK
Oddziału Nadzoru Sanitarnego
mgr inż. Grzegorz Marek

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Chełmie**

**INFORMACJA
O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO MIASTA CHEŁM
ZA 2023 ROK**

Chełm, dnia 4 marca 2024 r.

INFORMACJA

o stanie bezpieczeństwa sanitarnego miasta Chełm za 2023 rok

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie działając w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338 ze zm.) prowadził działalność kontrolną, badawczą, opiniodawczą i profilaktyczną w ramach szeroko pojętej promocji zdrowia oraz zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia. Realizując powyższe zadania inspekcja sanitarna powiatu chełmskiego przedstawia w niniejszej informacji ocenę:

- sytuacji epidemiologicznej,
- warunków zdrowotnych środowiska bytowania człowieka (komunalne, żywieniowe, środowiska pracy, nauczania i wychowania),
- działalności opiniodawczej i kontrolnej nadzoru zapobiegawczego,
- działalności w zakresie edukacji zdrowotnej społeczeństwa.

I. Sytuacja epidemiologiczna miasta Chełm

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2023 r. stale monitorował sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych na terenie miasta Chełm. Po weryfikacji przeprowadzana była analiza występowania zgłoszonych zachorowań. Polska uczestniczy w koordynowanych przez WHO globalnych programach eliminacji odry i różyczki oraz eradykacji poliomyelitis, w związku z tym utrzymywana jest wzmożona gotowość do podjęcia działań w przypadku podejrzenia zachorowania na te choroby. W ramach zapobiegania oraz zwalczania chorób zakaźnych przeprowadzono dochodzenia epidemiologiczne, mające na celu unieszkodliwienie źródła zakażenia, przecięcie dróg szerzenia się zakażenia, a także uodpornienia populacji. Prowadzono nadzór epidemiologiczny nad chorymi na gruźlicę oraz podejmowano szybkie działania celem objęcia nadzorem i badaniem osób ze styczności z chorym na gruźlicę aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się gruźlicy, w tym wielolekoopornej.

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych miasta Chełma można ocenić jako stabilną. W 2023 roku nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny, błonicę, krztusiec, różyczkę, odrę, EPEC, czerwonkę, tężec, brucelozę, listeriozę, toksoplazmozę, wzw typu A, włośnicę, AIDS, rzeżączkę, inwazyjną chorobę meningokokową i *Haemophilus influenzae*. Zarejestrowano mniej zachorowań na: bakteryjne i wirusowe zakażenia jelitowe, boreliozę, ospę wietrzną, biegunki, wirusowe zapalenie wątroby typu C. Zanotowano natomiast wzrost zachorowań na salmonellozę, różę, płonicę. Więcej zgłoszono kontaktów ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę skutkujących podjęciem decyzji o szczepieniu. Odnotowano pojedyncze zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu, chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae*, wirusowe zapalenie wątroby typu B BNO, zakażenie HIV. W stosunku do lat ubiegłych nastąpił spadek zachorowań na COVID-19. Zanotowano ponad dwukrotny wzrost zachorowań na gruźlicę (w 2023r. - 9 przypadków, 2022 - 4 przypadki).

Odnotowano spadek liczby zachorowań na boreliozę. Ogółem zachorowało 56 osób. Wiek chorych wahał się od 5 do 83 lat. Wszystkie zachorowania zaklasyfikowano jako potwierdzone (na podstawie objawów klinicznych wysokiego poziomu przeciwciał w klasie IgG potwierdzonych testem WB lub rumienia wędrującego). Ze zgromadzonych danych wynika, że do ekspozycji na kleszcze dochodziło najczęściej w ogródkach przydomowych i działkowych oraz w lasach. W strukturze zachorowań przeważali według płci mężczyźni (35 przypadków).

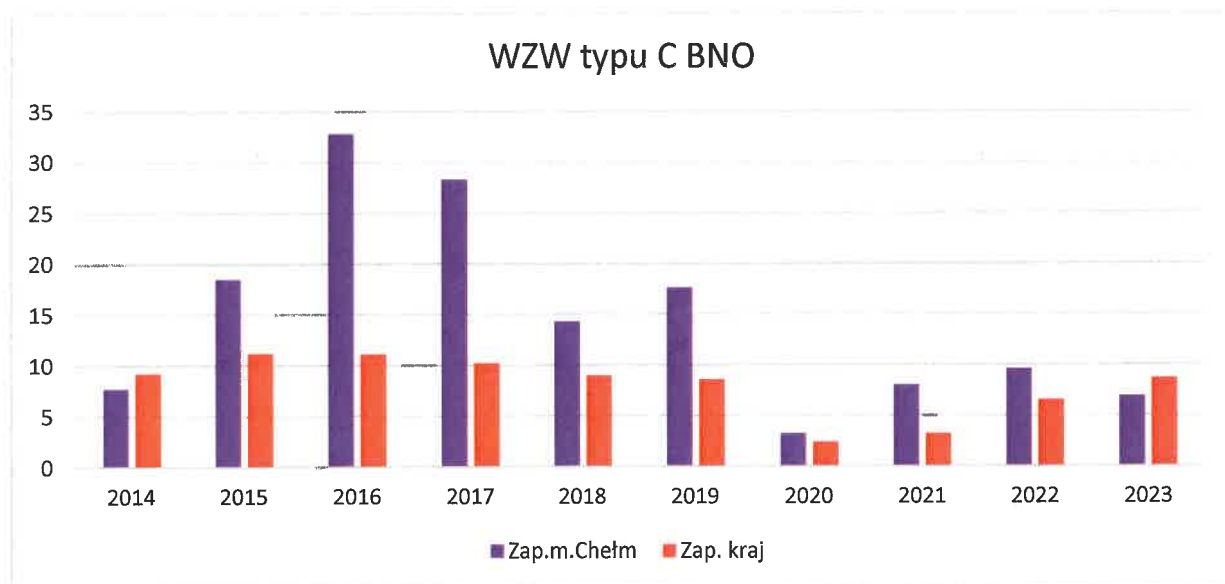
W analizowanym roku sprawozdawczym zarejestrowano jeden przypadek kleszczowego zapalenia mózgu. Zachorowanie dotyczyło kobiety w wieku 28 lat. Rozpoznanie dokonano

na podstawie objawów oraz badań laboratoryjnych (badanie krwi i płynu mózgowo-rdzeniowego).

Na podobnym poziomie utrzymywały się zachorowania na WZW C. Przypadki zgodnie z definicją zostały zakwalifikowane jako BNO. Na terenie miasta zachorowały 4 osoby, 2 kobiety i 2 mężczyzn. Wiek chorych wahał się od 41 do 67 lat. Zachorowania zostały rozpoznane na podstawie badań laboratoryjnych (a-HCV, RNA HCV). HCV RNA wykryto u wszystkich osób. W działaniach inspekcji sanitarnej, kładzie się duży nacisk na kontrolę sterylizacji, dezynfekcji, procedur wykonywania zabiegów (medycznych i niemedycznych) naruszających ciągłość tkanek oraz utrzymanie wysokich standardów higieniczno – sanitarnych wykonywania tych świadczeń. Wczesne rozpoznanie zakażenia daje wysoką szansę na wyleczenie.

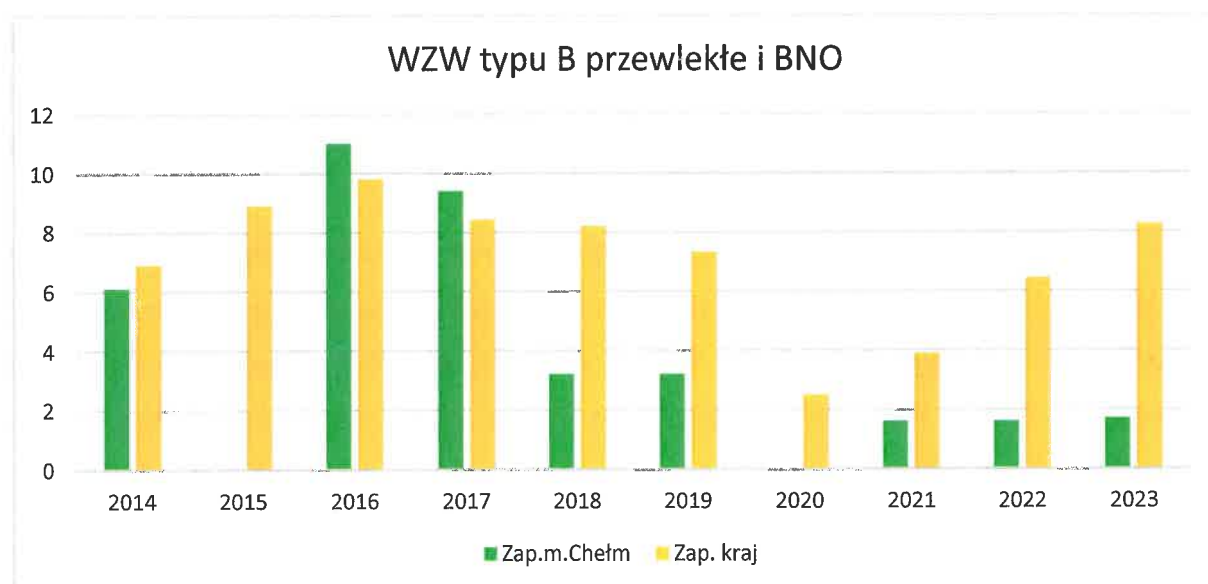
Tabela 1. Liczba zachorowań oraz wskaźniki zapadalności.

Lp.	Nazwa jednostki chorobowej	2023r.		2022r		2021r.	
		Zach.	Zap.	zach.	zap.	zach.	zap.
1.	Salmonelloza	10	17,2	7	11,2	13	20,8
2.	Bakteryjne zakażenia jelitowe - ogółem	31	53,5	44	70,4	36	57,6
3.	Wirusowe zakażenia jelitowe - ogółem	56	96,6	130	208	52	83,2
4.	Biegunki	40	69,0	58	92,8	39	62,4
5.	Róża	7	12,0	6	9,6	3	4,8
6.	Płonica	7	12,0	5	8	2	3,2
7.	Borelioza	56	96,6	98	156,8	52	83,2
8.	Ospa wietrzna	81	139,8	578	924,8	28	44,8
9.	Różyczka	0	0	0	0	0	0
10.	Świnka	3	5,1	2	3,2	0	0
11.	WZW typu B BNO	1	1,7	1	1,6	1	1,6
12.	WZW typu C BNO	4	6,9	6	9,6	5	8,0
13.	Gruźlica	9	15,5	4	6,4	7	11,2
14.	Nowo wykryte zakażenia HIV	1	1,7	0	0	0	0
15.	Narażenie na wściekliznę – podjęcie szczepienia	12	20,7	8	12,8	6	9,6
16.	COVID-19	461	795,7	3969	6350,4	4986	7977,6

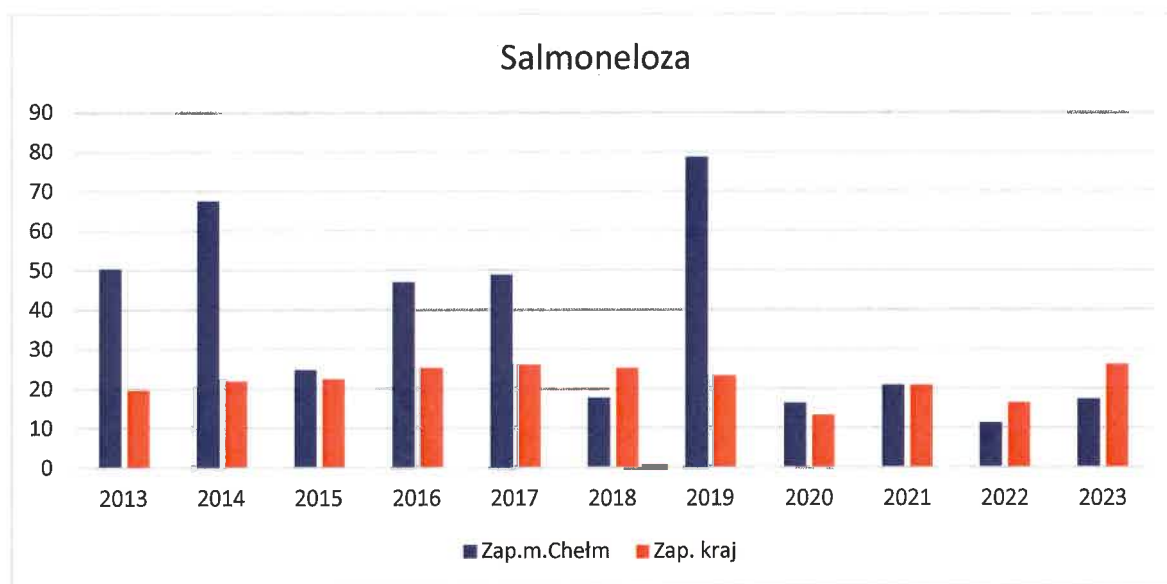
Wykres 1. Zapadalność na wzw typu C BNO na terenie miasta Chełma w latach 2014-2023.

Tak jak w roku poprzednim, zarejestrowano na terenie miasta jedno zachorowanie na wzw typu B (BNO), które dotyczyło 60-letniej kobiety. Dzięki prowadzonej działalności oświatowo-profilaktycznej, systematycznemu podnoszeniu poziomu higieny w placówkach służby zdrowia oraz popularyzacji szczepień ochronnych przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B od kilku lat notuje się pojedyncze przypadki zachorowań na WZW typ B. W badaniach uzyskano dodatnie wyniki AgHBs i HBV-DNA. Ogólnie można stwierdzić, że sytuacja epidemiologiczna w tym zakresie jest korzystna. Osiągnięto ją dzięki szczepieniom ochronnym.

Wykres 2. Zapadalność na wzw typu B na terenie miasta Chełma w latach 2014-2023.

W analizowanym okresie na podobnym poziomie utrzymywała się liczba wykrytych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*. Zarejestrowano 10 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych ww. patogenem. Zachorowało 5 kobiet i 5 mężczyzn. Wiek chorych wahał się w przedziale od 6 do 79 lat. W 2023 r. nie stwierdzono wystąpienia ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową wywołanego przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*.

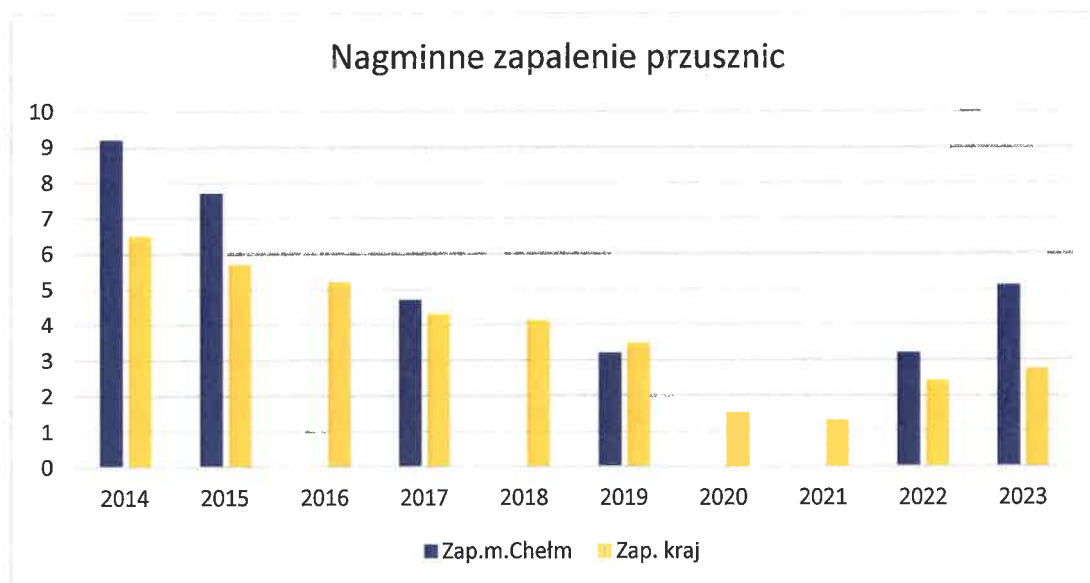
Wykres 3. Sytuacja epidemiologiczna salmonellozy na terenie miasta Chełma w latach 2013-2023.

Nie zarejestrowano przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez EPEC. Zanotowano nieznaczny spadek liczby zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* - 30 przypadków.

Poza bakteryjnymi zakażeniami jelitowymi, zanotowano 56 przypadków zakażeń o etiologii wirusowej. Przyczyną zachorowań były: rotawirusy (11 zakażeń), norowirusy (38 przypadków zakażeń) oraz 7 wirusowych zakażeń jelitowych innych określonych i nieokreślonych.

Zarejestrowano 3 zgłoszenia zachorowań na nagminne zapalenie przyusznic (zap. 2,6). Zachorowała 51-letnia kobieta oraz i 2 chłopców w wieku 8 i 16 lat. Szczepienia obowiązkowe przeciwko śwince są realizowane od 2003 r. natomiast od 2005 r. obowiązuje dwukrotne szczepienie dzieci. Szczepieniami przeciwko śwince objęta jest cała populacja dzieci i młodzieży.

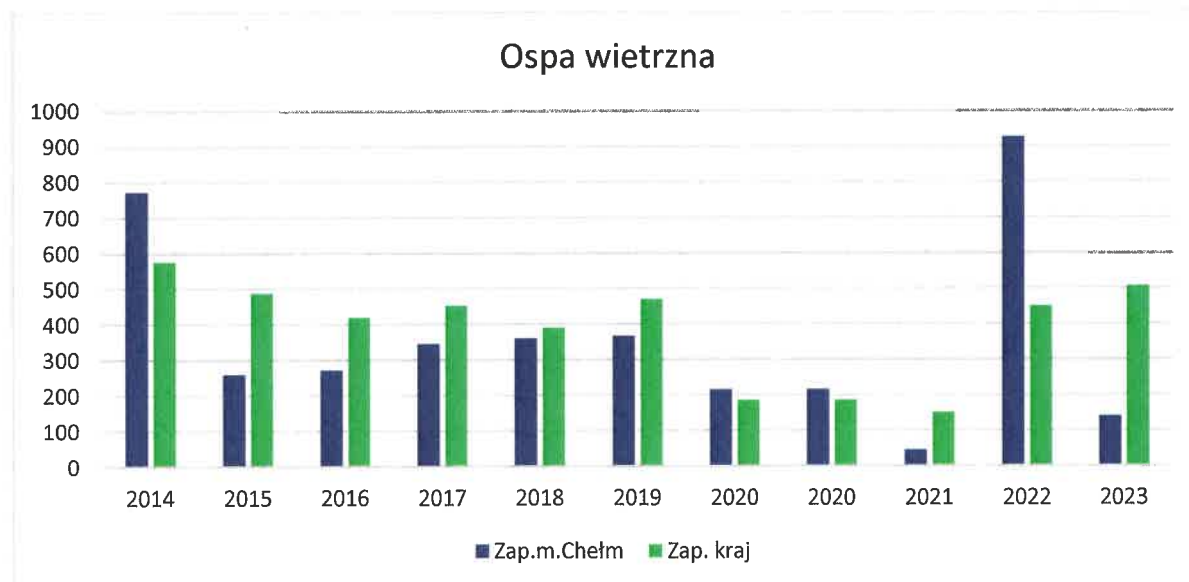

Wykres 4. Sytuacja epidemiologiczna nagminnego zapalenia przyusznic na terenie miasta Chełma w latach 2014-2023.

Po wzroście zachorowań na różyczkę w 2012 r. i 2013 r. w 2023 r. nie zarejestrowano ani jednego potwierdzonego przypadku różyczki. Aktualnie przeciwko tej chorobie szczepiona jest cała populacja dzieci.

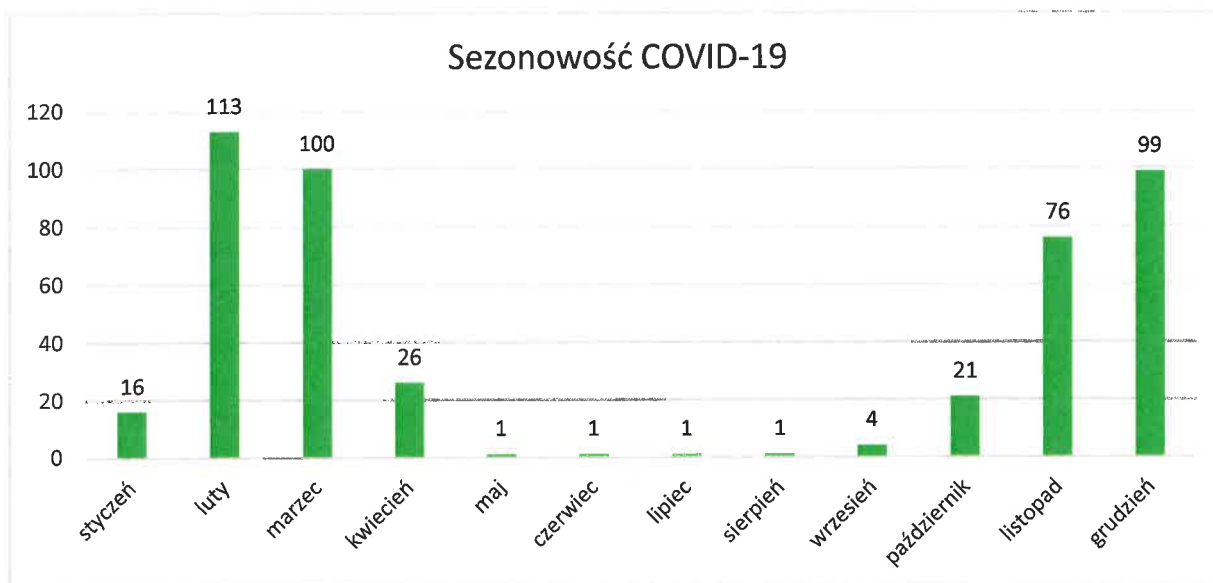
Wystąpił również znaczący spadek zachorowań na ospę wietrzną. Ogółem zachorowało 81 osób. Najwięcej zachorowań odnotowano do 9-go roku życia. Szczepienia ochronne przeciwko ospie wietrznej w ramach PSO realizowane są tylko u dzieci szczególnie narażonych na zakażenie w związku z przesłankami klinicznymi lub epidemiologicznymi, w tym u dzieci uczęszczającym do żłobków i klubów dziecięcych.

Wykres 5. Sytuacja epidemiologiczna ospy wietrznej w latach w 2014-2023.

W 2023 r. zarejestrowano wzrost liczby zachorowań na gruźlicę - 9 przypadków. We wszystkich przypadkach rozpoznana była gruźlica płuc. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę zostały objęte nadzorem. Nie wydawano decyzji nakazujących poddanie się leczeniu, hospitalizacji lub badaniom diagnostycznym.

Na terenie miasta Chełm zarejestrowano 461 przypadków zachorowań wywołanych SARS-CoV-2, hospitalizowano 66 osób. W okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. zarejestrowano 13 ognisk epidemicznych COVID-19, wszystkie w oddziałach Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie. Zachorowało 115 pacjentów, personel – 4 osoby.

Wykres 6. Sezonowość zachorowań na COVID-19 w 2023r. w mieście Chełm.

Na terenie miasta Chełm nie odnotowano zgonów z powodu COVID-19, jak również z powodu innych chorób zakaźnych.

Ostre infekcje dróg oddechowych, w tym grypa i podejrzenia grypy należą do najczęściej występujących chorób zakaźnych. Zanotowano wzrost zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę (13635 przypadków). Najwięcej zachorowań odnotowano wśród osób w przedziale wiekowym 15-64 lata. Zachorowania na grypę i choroby grypopodobne spowodowały, że do szpitali skierowano 83 osoby. Przyczyną hospitalizacji były objawy ze strony układu oddechowego. W roku poprzednim nie odnotowano hospitalizacji oraz zgonów z powodu zachorowania na grypę.

W 2023 r. wprowadzono obowiązkową rejestrację zachorowań wywołanych przez RSV. W analizowanym okresie zgłoszono 27 przypadków zakażeń wywołanych wirusem RSV, hospitalizowano 21 osoby. Liczba zakażeń u dzieci do lat 2 – 19, hospitalizowano – 17.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano więcej zgłoszeń dotyczących kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, z tego 12 osób ze wskazań lekarskich zostało objętych poekspozycyjnymi szczepieniami ochronnymi przeciwko wściekliznie.

W okresie od 01.01.2023r. do 31.12.2023r. zanotowano 1 przypadek zakażenia HIV. Zachorowanie dotyczyło uchodźcy z Ukrainy.

Zgłoszono również 1 przypadek posocznicy wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*. Zachorowanie dotyczyło 45 letniego mężczyzny z terenu miasta Chełm i przebiegało pod postacią posocznicy. Osoba była hospitalizowana w SPWSZS w Chełmie.

W 2023 r. zarejestrowano 3 przypadki chorób przenoszonych drogą płciową, w tym: kiła ogółem - 2, zakażenia wywołanego przez chlamydie - 1 przypadek.

Zarejestrowano również 1 zachorowanie wywołane przez *Campylobacter*, które dotyczyło 17 letniego chłopca, który był hospitalizowany w USD w Lublinie. W badaniach wyizolowano *Campylobacter jejuni*.

Prowadzony jest nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych oraz podejmowane są działania zmierzające do zwiększenia poziomu uodpornienia populacji, w tym propagowanie szczepień ochronnych jako najskuteczniejszej metody zapobiegania chorobom zakaźnym. Opracowywana jest analiza stanu zaszczepienia populacji dzieci i młodzieży. Sprawowany jest również nadzór nad realizacją Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz Programu Szczepień Ochronnych, procesem dystrybucji i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych. Uodpornienie dzieci i młodzieży zamieszkałej na terenie miasta Chełm utrzymuje się na dobrym poziomie. Skutkuje to korzystną sytuacją epidemiologiczną między innymi: poliomyelitis, tężca, błonicy, krztuśca, odry, różyczki, nagminnego zapalenia przyusznic, wzw typu B. Uodpornienie dzieci i młodzieży na terenie miast Chełm utrzymuje się na dobrym poziomie.

Tabela 2. Procent uodpornienia dzieci i młodzieży w 2023 r. w porównaniu z latami 2020 - 2022

Lp.	Uodpornienie przeciwko	2023	2022	2021	2020
1.	Krztuścowi	95,7	95,9	95,9	95,9
2.	Błonicy i tężcowi	96,4	96,5	96,4	96,5
3.	Poliomyelitis	92,1	92,6	92,5	93,0
4.	Odrze, śwince i różyczce	94,5	94,4	94,5	95,5
5.	Gruźlicy (szczepienia noworodków)	96,8	97,6	96,9	96,1
6.	Wzw typu B	93,7	94,9	93,3	95,4
7.	Haemophilus influenzae typu B	87,2	87,9	87,5	88,4

Na koniec roku 2023 na terenie powiatu grodzkiego znajdowało się 209 obiektów służby zdrowia. W ww. placówkach przeprowadzono 194 kontrole, w tym 2 kontrole interwencyjne. W celu usunięcia stwierdzonych uchybień wydano 6 decyzji, nie nałożono mandatów karnych. Uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń oraz procedur zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie procedur dezynfekcji, mycia i sterylizacji narzędzi oraz sprzętu medycznego, mycia i dezynfekcji rąk, sprzątanania i dezynfekcji pomieszczeń, postępowania po ekspozycji oraz z odpadami medycznymi i brudną bielizną.

II. Higiena środowiska i obiektów użyteczności publicznej

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Wstęp

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany był przez PPIS w Chełmie w oparciu o:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338 ze zm.),
- ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r., poz. 537 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Zaopatrzenie ludności w wodę.

Wody podziemne na terenie miasta Chełma stanowią jedyne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Podstawowym sposobem zaopatrzenia ludności miasta w wodę do spożycia jest wodociąg zbiorowego zaopatrzenia zarządzany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie. Stan higieniczno - sanitarny ujęć wody i stacji wodociągowych w roku 2023 był dobry. Na podstawie prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie monitoringu parametrów gr. A i B oraz kontroli wewnętrznej jakości wody dostarczanej przez Wodociąg Zbiorowego Zaopatrzenia w Chełmie, należy stwierdzić, że mieszkańcy Chełma korzystali w roku 2023 z wody dobrej jakości. Obiekt ten zaopatruje w wodę ok. 56900 mieszkańców Chełma. W okresie sprawozdawczym nie odnotowano żadnej interwencji w sprawie jakości wody dostarczanej mieszkańcom miasta. W ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej zarządców ujęć pobrano do badań laboratoryjnych 103 próbki wody z instalacji wodociągowych, z których dwa wyniki były kwestionowane.

Nadzorem sanitarnym objął również 5 indywidualnych ujęć wody zlokalizowanych na terenie miasta. Ich ocenę przedłożono w Tabeli 3.

Tabela 3.

Lokalizacja	Indywidualne ujęcie wody				Liczba ludności korzystającej		
	Obiekt i jego lokalizacja	Ulica	Produkcja [m ³ /d]	Ocena wody [dobra/zła]	z wody odpowiadającej wymaganiom	z wody nieodpowiadającej wymaganiom ogółem	z wody nieodpowiadającej wymaganiom mikrobiologicznym
Miasto Chełm	Spółdzielnia Mleczarska Bieluch w Chełmie 22 - 100 Chełm	Chemiczna 4	294,1	dobra	30	-	-
Miasto Chełm	Austria Juice Poland Sp. z o.o. w Chełmie 22 - 100 Chełm	Kolejowa 31	184	dobra	40	-	-
Miasto Chełm	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie 22 - 100 Chełm	Ceramiczna 1	150	dobra	0	-	-

Miasto Chełm	Miasto Chełm 22-100 Chełm	Hrubieszowska 102	12	dobra	0	-	-
Miasto Chełm	CEMEX Polska Cementownia Chełm 22 - 100 Chełm	Fabryczna 6	20	dobra	0	-	-

Ocena jakości wody dostarczanej przez wodociągi.

Wodociąg Zbiorowego Zaopatrzenia w Chełmie i indywidualne ujęcia wody dostarczające wodę na terenie miasta Chełm dostarczały wodę, której jakość odpowiadała wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Na dwóch ujęciach indywidualnych stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, w związku z tym wydano jedną decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia z Indywidualnego ujęcie wody Cemex Polska Sp. z o.o. – Zakład Cementownia Chełm, ul. Fabryczna 6. Po przeprowadzeniu działań naprawczych przez zarządcę wodociągu (tj. poinformowaniu konsumentów o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi, przedłożeniu harmonogramu realizacji działań naprawczych, podjęciu działań naprawczych mających na celu doprowadzenie wody rozprowadzanej przez przedmiotowe ujęcie do jakości odpowiadającej wymaganiom higienicznym i zdrowotnym, zapewnieniu odbiorcom możliwości korzystania z wody do spożycia o odpowiedniej jakości zdrowotnej) pobrano próbki kontrolne, w wyniku których została wydana pozytywna ocena jakości wody przedmiotowego ujęcia.

Laboratoria wykonujące badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków badania próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonywało laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wszyscy zarządcy ww. obiektów posiadali uzgodniony z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Chełmie harmonogram wewnętrznej kontroli jakości wody. Wyniki były na bieżąco przekazywane do wiadomości PPIS w Chełmie.

Substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia.

Zarządcy urządzeń wodociągowych wykonali w 2023 r. kontrolny monitoring substancji promieniotwórczych, tj.: badania stężenia trytu oraz izotopów promieniotwórczych radu Ra-226 i Ra-228. Nie odnotowano przekroczeń substancji promieniotwórczych w wodzie. Z uwagi na wynik badania stężenia aktywności radonu przeprowadzony w 2017 r.,

w którym nie było przekroczeń, zgodnie z wymaganiami określonymi w części D załącznika nr 4 do ww. rozporządzenia, badanie tego parametru wykonywane jest jeden raz na 10 lat.

Badanie ciepłej wody w kierunku obecności bakterii z rodzaju Legionella sp.

Na terenie Chełma badania wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella sp. wykonały m.in. obiekty: Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Chełmie, ul. Szpitalna 53, II Liceum Ogólnokształcące w Chełmie, ul. Szpitalna 14, Integracyjny Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki, ul. Wolności 20, Żłobek „Słoneczko” w Chełmie, ul. Wolności 8, Dom Studencki PANS w Chełmie, ul. Nowy Świat 3, Sala gimnastyczna PANS w Chełmie, ul. Poczтовая 54, Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości”, ul. Lubelska 2, Chełm, Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka” i Niepubliczny Żłobek „Arka” oraz Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości” ul. 11 Listopada 2, Chełm, Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Arka Przyszłości” i Niepubliczny Żłobek Integracyjny „Arka Przyszłości”, ul. Zachodnia 25, Chełm, Miejska Hala Sportowa MOSIR w Chełmie, ul. Graniczna 2A, Pokoje Gościnne MOSIR w Chełmie, ul. I Pułku Szwoleżerów 15A, Mieszkania Wieloprofilowe Chronione MOPR w Chełmie, ul. Wojsławicka 11B, Komenda Miejska Straży Pożarnej w Chełmie JRG1, ul. Wyszyńskiego 2B i JRG2, ul. Okszowska 9. W roku sprawozdawczym w przypadku pięciu obiektów stwierdzono przekroczenie liczby bakterii Legionella sp. w stopniu średnim lub w stopniu wysokim, po przeprowadzeniu działań naprawczych i ponownym przebadaniu wody wydano pozytywne oceny jakości ciepłej wody rozprowadzanej w instalacjach obiektów.

Pływalnie.

Nadzór nad jakością wody na pływalniach sprawowany był przez PPIS w Chełmie w oparciu o:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023r., poz. 338 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Nadzorem sanitarnym objęte były trzy obiekty: Chełmski Park Wodny, ul. Lubelska 133 A, 22-100 Chełm, Pływalnia przy I Liceum Ogólnokształcącym w Chełmie, ul. Czarnieckiego 8, 22-100 Chełm oraz Kryta Pływalnia Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie, ul. Połaniecka 10, 22-100 Chełm. Zarządcy prowadzili kontrolę wewnętrzną jakości wody wykorzystywanej we wszystkich urządzeniach wodnych. W bieżącym roku przeprowadzono

kontrole stanu sanitarno-higienicznego wszystkich pływalni w Chełmie – ich stan oceniono jako bardzo dobry i dobry.

Jakość wody w placówkach w większości przypadków spełniała wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

W roku 2023 wydano jedną decyzję ze względu na stwierdzone przekroczenie dopuszczalnej liczby Legionella sp. w stopniu bardzo wysokim w Krytej Pływalni Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie, w następujących punktach pobrania:

- prysznic – szatnia męska ($>1 \cdot 10^4$ jtk/100ml),
- prysznic – szatnia damska ($>1 \cdot 10^4$ jtk/100ml). Po wykonaniu kontrolnych badań jakości wody z instalacji wody ciepłej pływalni, po tygodniu od czyszczenia w dniu 06 lutego 2023 r. została wydana pozytywna ocena jakości wody na pływalni.

Kąpieliska.

Nadzór nad kąpieliskiem Glinianki w Chełmie sprawowany był przez PPIS w Chełmie w oparciu o:

- ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2019 r., poz. 255),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz.U. z 2018 r., poz. 2476).

Na początku roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie wpłynął do zaopiniowania projekt uchwały Rady Miasta Chełm w sprawie wykazu kąpielisk w roku 2023 oraz określenia sezonu kąpielowego dla kąpieliska „Glinianki” wraz z dokumentacją. Po analizie całości złożonej dokumentacji Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie zaopiniował pozytywnie przedłożony projekt uchwały. W porozumieniu z PPIS w Chełmie ustalono harmonogram pobierania próbek wody z kąpieliska w ilości oraz terminach zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. W harmonogramie wskazano również stały punkt poboru wody. Przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego w ramach urzędowej kontroli prowadzonej przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrano próbkę wody z kąpieliska, której badania wykonał Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie.

Kąpielisko w dniu 15 czerwca 2023 r. zostało zamknięte przez zarządcę z uwagi na wydane przez Powiatowego Inspektora Weterynarii w Chełmie „rozporządzenie w sprawie zwalczania wysoce zjadliwej grypy ptaków na terenie Powiatu Chełmskiego”. Zakaz obowiązywał do odwołania. W związku z powyższym na stronie serwisu kąpieliskowego umieszczono informację ze strony Państwowej Inspekcji Sanitarnej o wodzie nieprzydatnej do kąpeli ze względu na inne wymagania. Dnia 17 lipca 2023 r. na podstawie pisma przesłanego przez Urząd Miasta Chełm uchylającego zakaz kąpeli, PPIS w Chełmie wydał bieżącą ocenę jakości wody w kąpielisku. Organizator kąpieliska zrealizował pobieranie pozostałych dwóch próbek wody w prowadzonym kąpielisku. Obie oceny potwierdzały zgodność ocenianych wskaźników mikrobiologicznych w pobranych próbkach wody z wymaganiami zawartymi w załączniku nr 1 część A w rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. z 2019 r., poz. 255). Łącznie PPIS w Chełmie wydał cztery pozytywne bieżące oceny jakości wody oraz jedną ocenę sezonową. Informacje o przydatności wody do kąpeli w przedmiotowym kąpielisku były na bieżąco udostępniane organizatorowi kąpieliska, Prezydentowi Miasta Chełm, publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej PSSE w Chełmie w postaci komunikatów oraz w ogólnopolskim Serwisie Kąpieliskowym prowadzonym przez Główny Inspektorat Sanitarny. Stan higieniczno-sanitarny obiektu w trakcie sezonu kąpieliskowego nie budził zastrzeżeń.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.

Pod nadzorem sanitarnym na terenie miasta znajdowały się następujące grupy obiektów użyteczności publicznej (Tabela 4):

Tabela 4.

Lp.	Nazwa grup obiektów	Ilość obiektów w grupie	Ilość przeprowadzonych kontroli w 2023 r.	Obiekty ze złym stanem sanitarnym na koniec 2023 r.
1.	Ustępy publiczne i kabiny sanitarne	7	7	-
2.	Salony fryzjerskie, kosmetyczne i tatuażu	155	168	-
3.	Gabinety odnowy	14	13	-
4.	Pralnie	3	4	-
5.	Hotele i obiekty noclegowe	10	10	-
6.	Cmentarze	2	2	-

7.	Targowiska	4	4	-
8.	Zakład karny	1	2	-
9.	Obiekty sportowe i kluby sportowe	3	3	-
10.	Obiekty kulturalne i widowiskowe	3	3	-
11.	Schroniska dla bezdomnych	2	3	-
12.	Apteki i hurtownie farm.	25	12	-
13.	Dworce, przystanki i stacje PKP	4	4	-
14.	Inne	42	34	-
Razem:		275	268	0

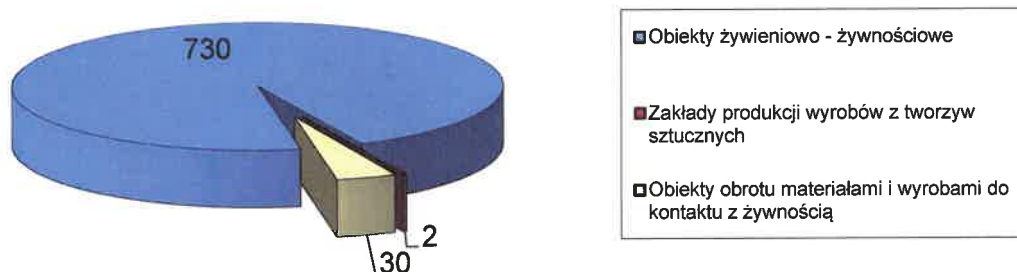
Stan sanitarno-higieniczny obiektów na nadzorowanym terenie w 2023 r określono jako dobry. Większość obiektów jest remontowana i modernizowana w zależności od potrzeb, poziom świadczonych usług wzrasta dzięki inwestycjom w nowoczesne sprzęty i urządzenia. Pozytywnie oceniono stan sanitarny zakładów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i zakłady odnowy biologicznej, a stwierdzane podczas kontroli nieprawidłowości były usuwane na bieżąco lub w terminach wyznaczonych w postępowaniach administracyjnych. Nieprawidłowości dotyczyły niezgodności procedur wdrożonych w danym obiekcie ze stanem faktycznym. Dodatkowo w jednym z salonów fryzjerskich przeprowadzono kontrolę interwencyjną dotyczącą stosowania brudnych narzędzi i brudnych ręczników wielokrotnego użytku. Podjęto czynności kontrolne oraz ze względu na stwierdzone nieprawidłowości wdrożono postępowanie administracyjne. W pozostałych grupach obiektów kontrole planowe nie wykazywały nieprawidłowości. W ramach nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej wydano 3 decyzje administracyjne w celu poprawy stanu sanitarnego, 60 decyzji dot. ekshumacji oraz przewozu zwłok i szczątków ludzkich oraz 9 postanowień na sprowadzenie zwłok i szczątków ludzkich. Nałożono dwa mandaty karne na kwotę 300 zł.

III. Higiena Żywności i Żywienia

Głównym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia oraz nad materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością było sprawdzanie czy przedsiębiorcy sektora spożywczego odpowiedzialni za bezpieczeństwo żywności spełniali wymagania obowiązujących przepisów, których celem była ochrona zdrowia i życia ludzi. Realizując swoje zadania, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2023 roku nadzorował 699 obiektów żywnościowo-żywnościowych na terenie miasta Chełma oraz 1 zakład materiałów i wyrobów

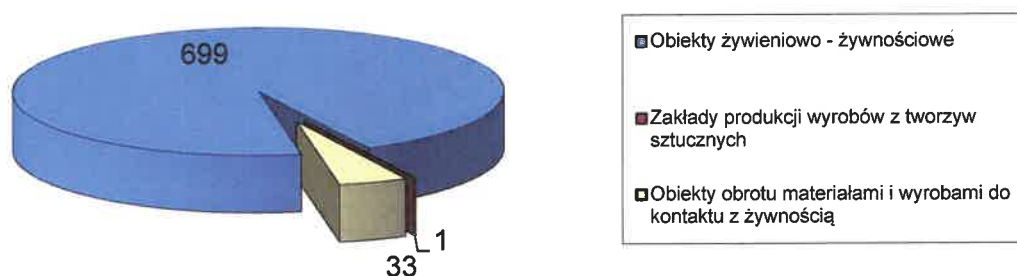
przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 33 obiekty obrotu tymi wyrobami, łącznie 733 zakłady, skontrolowano 445, przeprowadzając w nich 729 kontroli.

Rok 2022- 762 obiekty

Wykres 7. Obiekty nadzorowane w 2022 r.

Rok 2023- 733 obiekty

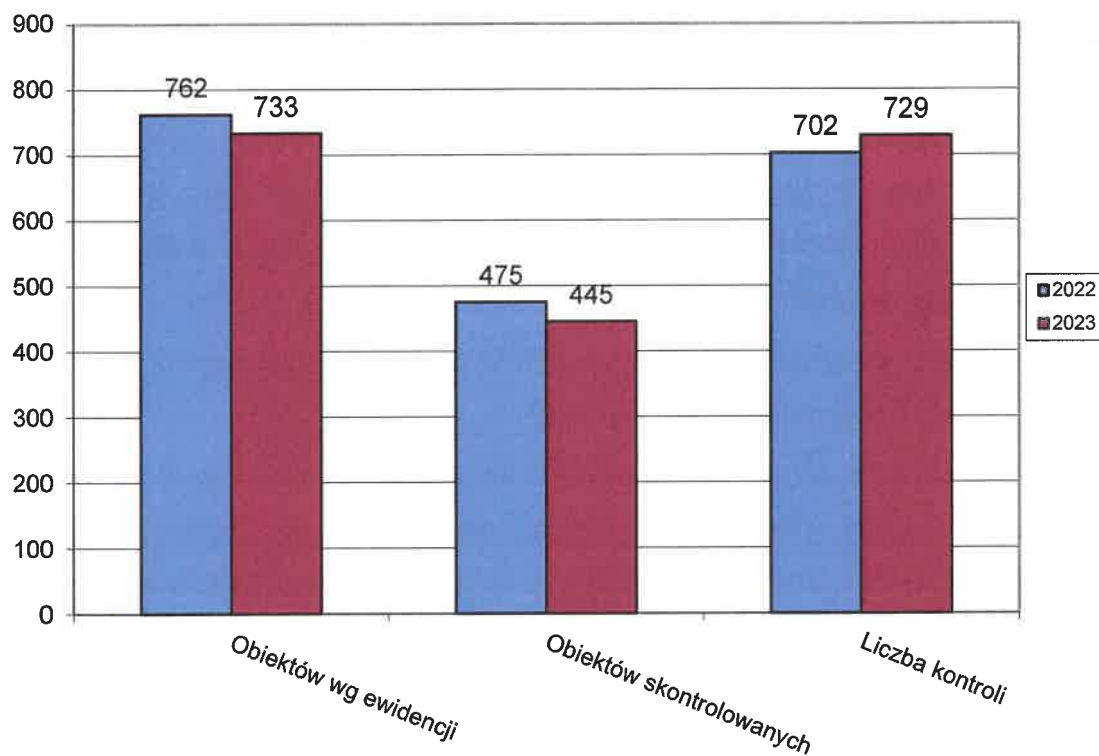

Wykres 8. Obiekty nadzorowane w 2023 r.

Najliczniejszą grupę obiektów na terenie miasta stanowiły sklepy spożywczo-przemysłowe (155), kioski spożywcze (52), magazyny hurtowe (22), zakłady żywienia zbiorowego otwartego (117) oraz zakłady typu zamkniętego (75). W zakładach produkujących żywność dominowały: ciastkarnie (11), automaty do lodów (5), piekarnie (5), zakłady garmazeryjne (2), wyrobów cukierniczych (1), wytwórnia płatków śniadaniowych (1), młyny (2), zakład produkcji makaronu, zakład przetwórstwa owocowo - warzywnego. Nadzorowano też 33 miejsca obrotu materiałami do kontaktu z żywnością i 1 zakład produkujący wyroby do kontaktu z żywnością.

Liczba obiektów w latach 2022 i 2023

Wykres 10. Liczba obiektów w latach 2022 - 2023

Zgodnie z art. 5 rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 29 kwietnia 2004r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30 kwietnia 2004r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) przedsiębiorstwa sektora spożywczego opracowują, wykonują i utrzymują stałą procedurę lub procedury na podstawie zasad systemu HACCP, a według art.17 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd do spraw bezpieczeństwa żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. U. UEL nr 31 z 1 lutego 2002 r., str.1 – 24) podmioty działające na rynku spożywczym i pasz zapewniają na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji zgodność z wymogami prawa żywnościowego. W trakcie kontroli stwierdzono w niektórych zakładach brak przestrzegania opracowanych wcześniej instrukcji i procedur tego systemu.

W ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono 729 kontroli i rekontroli (w tym 51 kontroli interwencyjnych). Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami higieniczno - sanitarnymi były:

- nieprzestrzeganie instrukcji GHP/GMP w zakresie stanu sanitarno-technicznego zakładu, higieny dystrybucji i sprzedaży, zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania bezpieczeństwem żywności oraz brak utrzymania systemu bezpieczeństwa żywności /brak prowadzonego monitoringu wyznaczonych w opracowanej dokumentacji GHP/GMP i HACCP Krytycznych Punktów Kontroli oraz Punktów Kontroli;
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości;
- niewłaściwa jakość zdrowotna oferowanych do sprzedaży środków spożywczych.

Celem poprawy stanu sanitarnego wobec przedsiębiorców nieprzestrzegających obowiązujących przepisów stosowano sankcje wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydano:

- 80 decyzji administracyjnych, w tym 5 decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych o niewłaściwej jakości zdrowotnej /środki spożywcze po upływie daty przydatności do spożycia oraz daty minimalnej trwałości, 1 decyzja ograniczenia wydawanych dań do potraw produkowanych w cateringu i wydawanych w naczyniach jednorazowego użytku/, 38 zatwierdzenia obiektów;

- nałożono 29 mandatów karnych na kwotę 5150,00 zł.

Jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

Ocenę bezpieczeństwa żywności i materiałów do kontaktu ze środkami spożywczymi przeprowadzały akredytowane laboratoria funkcjonujące w Zintegrowanym Systemie Badania Żywności dla województwa lubelskiego. Badania mikrobiologiczne przeprowadzało laboratorium PSSE w Chełmie, posiadające certyfikat akredytacyjny PCA. Pozostałe parametry, jak: wykrywanie organizmów genetycznie modyfikowanych, substancji dodatkowych, pestycydów, azotany, metanol, cyjanowodór, lekooporność i napromieniania żywności przeprowadzały laboratoria spoza województwa lubelskiego wytypowane przez Główny Inspektorat Sanitarny.

Do badań laboratoryjnych pobrano 204 próbki, w tym 5 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W ramach kontroli urzędowej pobrano 182 próbki żywności, w ramach urzędowej i monitoringu 10 próbek oraz 12 próbek w ramach monitoringu. Wyłącznie do badań mikrobiologicznych pobrano 112 próbek.

Dodatkową próbkę pobrano w związku z kontrolą interwencyjną. W wyniku przeprowadzonych badań próbka została zakwestionowana za zmienione cechy organoleptyczne /niewłaściwy, nietypowy, obcy zapach/. Wobec powyższego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał postanowienie o zabezpieczeniu i zakazie wprowadzania do obrotu ww. środka spożywczego. Firma odpowiedzialna za produkt wycofała środek spożywczy z obrotu.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej pobrano dodatkowo do badań laboratoryjnych w Instytucie Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach 6 próbek środków spożywczych pochodzących z Ukrainy /2 próbki kaszy gryczanej palonej, 4 próbki – oleju słonecznikowego/ w kierunku pestycydów oraz 2 próbki oleju słonecznikowego do badań laboratoryjnych w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie - Dział Laboratoryjny w kierunku 3 MPCD. Wszystkie wyniki były prawidłowe.

Podczas sezonu grzybowego w roku bieżącym udzielono 53 porady w trakcie, których oceniono 26 gatunków grzybów oraz wydano 4 atesty na grzyby świeże.

Kontrola graniczna importowanej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

W ramach importu najczęściej odprawiano wyroby cukiernicze /cukierki, batoniki/ oraz kawę, kasze gryczaną, olej słonecznikowy. W związku z tym przeprowadzono 42 kontrole graniczne poddając ocenie 161 partii, wydano 42 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych środków spożywczych.

W zakładzie galanterii śniadaniowej „OBST” dokonano 2 odprawy i wydano 2 świadectwa oceniając 14 partii produkowanej galanterii śniadaniowej eksportowanej do Arabii Saudyjskiej. Ponadto w związku z eksportem produkowanych wyrobów do krajów poza terytorium Unii Europejskiej, na wniosek właściciela zakładu wydano 32 świadectwa zdrowia „Health Certificate” potwierdzające, że wyprodukowane produkty nadają się do spożycia przez ludzi.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywności Zwierząt RASFF i RAPEX dla niebezpiecznych produktów niespożywczych.

W roku 2023 w systemie RASFF otrzymano 46 powiadomień alarmowych, informacyjnych i uzupełniających. W związku z tym przeprowadzano kontrole oraz

prowadzono postępowania wyjaśniające. Łącznie przeprowadzono 17 kontroli interwencyjnych.

Powiadomienia dotyczyły między innymi:

- stwierdzenia benzo(a)pirenu na poziomie $11,7 \pm 2,3 \mu\text{g/kg}$ oraz sumy 4 WWA na poziomie $77,9 \pm 15,6 \mu\text{g/kg}$ w Guarana proszek, mielone nasiona Witpak (zwrócono do dostawcy 9 szt. kwestionowanego suplementu diety);
- stwierdzenie wysokiego poziomu estrów 3_MPCD kwasów tłuszczowych oraz estrów glicydowych kwasów tłuszczowych w produkcie Ciastka UNICORN Wheels pochodzących z Turcji. W chwili otrzymania powiadomienia w/w ciastek nie było w sprzedaży;
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu – chlorku didecyldimetyloamoni (DDAC suma) na poziomie $0,3150,1 \text{ mg/kg} \pm 0,157$ w produkcie MANDARYNKA LUZ odmiana Murcott, kraj pochodzenia Turcja. Po otrzymaniu powiadomienia mandarynki nie było w obrocie;
- zmiany organoleptycznej (potwierdzonej badaniem laboratoryjnym) produktu szarpak do maszynki, nadruk o treści S-8/SZ RE – 9108 pochodzącego z Polski – zwrócono do dystrybutora 25 szt, ww. produktu;
- przekroczenie NDP deoksyniwalenolu w produkcie Pałeczki Kukurydziane z Małego Beskidu 50g. W chwili otrzymania powiadomienia w/w ciastek nie było w sprzedaży;
- przekroczenie NDP sumy alkaloidów pirolizydynowych na poziomie $140 \pm 40 \mu\text{g/kg}$ w produkcie Herbata Loyd Earl Grey (1 szt. herbaty zwrócona do dostawcy);
- przekroczenie NDP sumy alkaloidów pirolizydynowych na poziomie $648 \pm 98 \mu\text{g/kg}$ w produkcie Rumianek herbatka ziołowa Posti (3 szt. herbaty zwrócona do dostawcy);
- podwyższony kwas cyjanowodorowy ($257,9 \pm 18,1 \text{ mg/kg}$) w siemieniu lnianym. Po otrzymaniu powiadomienia kwestionowanego produktu nie było w obrocie;
- wykrycia chlorpiryfosu w kukurydzy przeznaczonej na popcorn pochodzącej z Hiszpanii, z której wyprodukowano wafle kukurydziane cienkie PANO MIX 105g z kaszą jaglaną i pieprzem, z solą morską (16 szt. zwrócone do Centrum Dystrybucji w Lubartowie);
- fragmentu metalu w tofu ze szpinakiem – w sklepie pod nazwą Pasta warzywna ze szpinakiem i orzeszkami piniowymi bezglutenowa. W chwili otrzymania powiadomienia w/w ciastek nie było w sprzedaży;

- nieautoryzowanej nowej żywności Epimedium grandiflorum w suplemencie diety Epimedium (horny goat). Po otrzymaniu powiadomienia kwestionowanego produktu nie było w obrocie;
- wykrycia bakterii *Listeria monocytogenes* w produkcie Hamburger wieprzowodrobiowy 250g. Po otrzymaniu powiadomienia kwestionowanego produktu nie było w obrocie.;
- obecności *Salmonella* spp. w sezamie łuszczonej (zwrócono do dostawcy 2358kg);
- nieautoryzowanej nowej żywności Epimedium grandiflorum w suplemencie diety Epimedium (horny goat) (zwrócono do dostawcy 1 szt. suplementu diety);
- nieautoryzowanej nowej żywności tj. alfosceran choliny Supement diety Sull Labs Crusher. W chwili otrzymania powiadomienia w/w produktu nie było w sprzedaży.;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pierwszorzędnych amin aromatycznych w łyżce kuchennej pochodzącej z Chin. Prowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało brak produktu w obrocie.;
- wysokiego poziomu akryloamidu w produkcie „Płatki żytnie Lubella”. Prowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało brak produktu w obrocie.;
- nieautoryzowanej nowej żywności alfosceran choliny (α -GPC) w suplemencie diety ALINESS ALPHA GPC 300 mg (zwrócono do dostawcy 27 szt. przedmiotowego suplementu diety);
- wykrycia obecności bakterii grupy coli w liczbie 1 jtk/250ml w wodzie Żywiec Zdrój niegazowany, krystaliczna górską wodą źródłaną;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pestycydu Chloropiryfosu w maku niebieskim (zwrócono do dostawcy 8500kg);
- nieautoryzowanej nowej żywności – mononuklotyd nikotynamidowy (NMN) w suplementach diety: UNS NMN & Resweratrol suplement diety, 30 kapsułek, UNS NMN suplement diety powder 100% pure, masa netto 10g, UNS NMN suplement diety powder 100% pure, masa netto 20g, UNS NMN suplement diety powder 100% pure, masa netto 50g. Przeprowadzona kontrola nie wykazała produktu w obrocie.;
- dot. stwierdzenia składników nieautoryzowanej nowej żywności mononukleotydu β -nikotynamidowy (NMN) w suplemencie diety „NMN z Resweratrolem 300 mg”, 30 kapsułek VEGE, marki ALINESS HEALTH'N'BEAUTY (1 szt. odebrana przez przedstawiciela handlowego);

- stwierdzenia wewnątrz opakowania produktu pn.: „Balsam Jerozolimski FORTE” suplement diety 200 ml, nr partii: 220803, najlepiej spożyć przed końcem: 082024, producent: Boni Fratres Pharmaceutical Sp. z o. o., ul. Krakowska 50 lok 4, 31-066 Kraków, butelki z płynem — na etykiecie której widnieje informacja, że jest to produkt pn.: Antinervinum (produkt nie jest suplementem diety) oznaczony nr serii: 220801, termin ważności 08.2024. Prowadzone postępowanie nie wykazało produktów w obrocie.;
- stwierdzenia składnika niedozwolonego (5-hydroktryptofan) do stosowania w suplemencie diety pn. "5-HTP", 200 mg, 60 kapsułek, marki aliness health'n'beauty, pochodzącym z Polski (2 szt. zwrócone do producenta).

Żywnienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty

Żywnienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty regulowane było przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz.1154) oraz przestrzeganiem zasad racjonalnego żywienia.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono w placówkach oświatowych 8 ocen sposobu żywienia metodą punktową według Starzyńskiej.

W metodzie punktowej brano pod uwagę ilość posiłków w ciągu dnia, częstotliwość spożycia mleka i serów, warzyw i owoców, pieczywa razowego, kasz i warzyw strączkowych. Żywnienie w tych placówkach oceniono jako dobre, zasadniczo bez większych błędów. Środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty spełniały wymagania dla danej grupy wiekowej, które wynikały z aktualnych norm żywienia. Potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów z ograniczeniem soli, tłuszczów zwierzęcych, cukru. Jadłospisy uwzględniały porcje ryby, dodatki owocowo – warzywne, a potrawy były przygotowywane z zastosowaniem odpowiednich technik sporządzania. Oceniane jadłospisy w ww. obiektach były urozmaicone, dania nie powtarzały się, zawierały informacje o składnikach alergicznych, spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 oraz wytyczne IŻŻ. W trakcie sprawowanego nadzoru nad wypoczynkiem letnim w stołówkach na koloniach, półkoloniach i obozach kontrolowano przestrzeganie wytycznych GIS, MZ i MEN dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży. Weryfikowano czy osoby odpowiedzialne

wdrożyły w swoich zakładach zalecenia rekomendowane m.in. przez Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące zachowania higieny zarówno przez pracowników, jak i dzieci. Nieprawidłowości podczas kontroli nie stwierdzono.

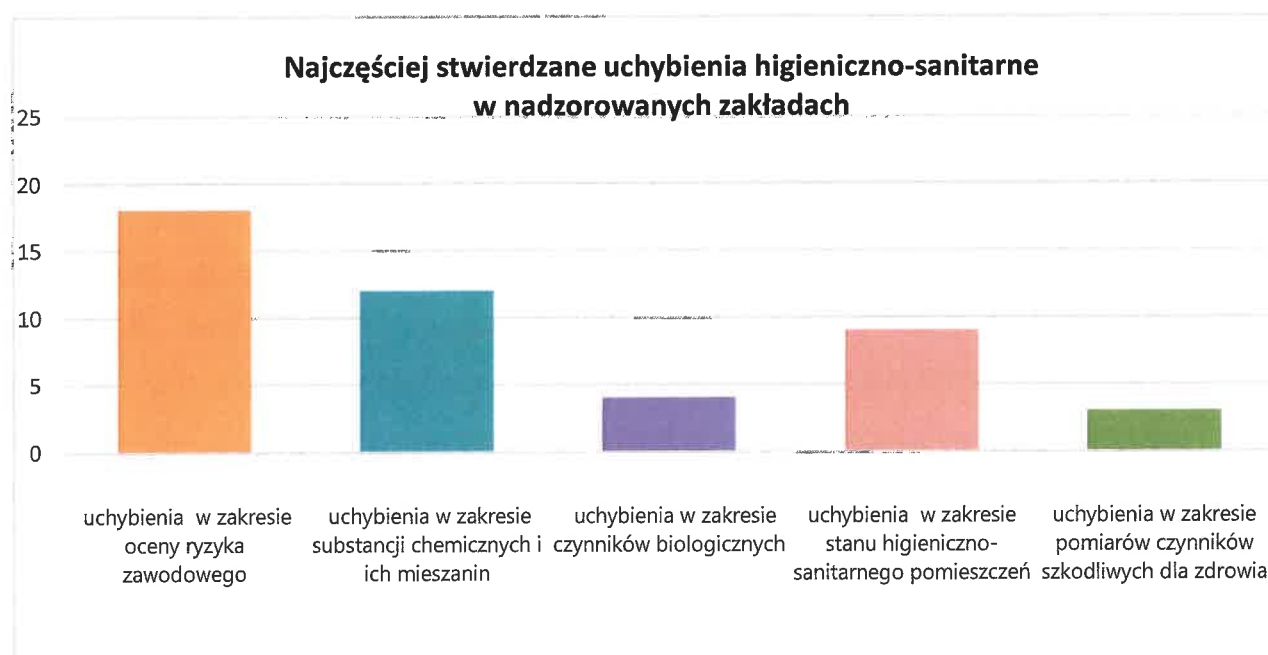
IV. Higiena środowiska pracy

W 2023 roku prowadzono nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy oraz podejmowano działania mające na celu ograniczenie wpływu czynników szkodliwych i uciążliwych na zdrowie pracujących.

W ramach nadzoru nad warunkami środowiska pracy i warunkami higieniczno-sanitarnymi skontrolowano 149 zakładów pracy, zatrudniających 5211 osób, w których przeprowadzono 181 kontroli, w tym:

- 129 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- 51 kontroli w zakresie nadzoru nad czynnikami biologicznymi w środowisku pracy,
- 73 kontrole w zakresie nadzoru nad produktami biobójczym,
- 19 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- 11 kontroli w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3.

W wyniku przeprowadzonych kontroli warunków pracy i higieniczno-sanitarnych wydano 39 decyzji administracyjnych.

Wykres 11. Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarno-higieniczne w nadzorowanych zakładach w 2023 roku.

W pracowni sanitarnej kontroli środowiska przeprowadzono 40 badań czynników szkodliwych dla zdrowia. Przebadano 40 stanowisk pracy, nie stwierdzono przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń.

Powyższe zagadnienie ilustruje tabela 5.

Lp.	Czynnik szkodliwy występujący na stanowiskach pracy	Ilość wykonanych badań	Ilość przebadanych stanowisk pracy	Ilość przebadanych stanowisk pracy, na których występują przekroczenia NDS lub NDN
1.	Pyły	4	4	-
2.	Hałas	23	23	-
3.	Drgania mechaniczne	13	13	-
Ogółem:		40	40	0

Tabela 5. Nadzór sanitarny środowiska pracy prowadzony przez Pracownię Kontroli Środowiska Pracy Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Chełmie.

Poprawę warunków sanitarno-higienicznych uzyskano dla pracowników zatrudnionych w 30 zakładach pracy poprzez:

- 1) zapewnienie lub doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy,
- 2) doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy,
- 3) dokonanie pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy,
- 4) zapewnienia dostosowanego oświetlenia na stanowiskach pracy do wymagań określonych w Polskiej Normie,
- 5) dokonanie weryfikacji i aktualizacji zagrożeń wskazanych w ocenach ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy poprzez uwzględnienie występujących czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, odpowiednie szacowanie występujących zagrożeń i zapewnienie pracownikom właściwych środków profilaktycznych,
- 6) zapewnienia w zakładzie pracy kart charakterystyki stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz zapoznanie pracowników z ich treścią,
- 7) zapewnienia pracownikom odpowiednich instrukcji określających sposób składowania, pakowania, załadunku i transportu w magazynach substancji i mieszanin chemicznych,
- 8) zaopatrzenia zakładu pracy w odpowiedni system udzielania pierwszej pomocy,

9) opracowanie procedur postępowania w przypadku narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przez pracodawców ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, rozporządzenia REACH, rozporządzenia CLP. Skontrolowano warunki przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin, oznakowanie opakowań i zbiorników tych substancji stosowanych w procesach technologicznych. Sprawdzono również, czy w zakładach pracy znajdują się prawidłowo sporządzone karty charakterystyki stosowanych środków chemicznych oraz czy pracownikom zapewniono dostęp do ich treści. Podczas przeprowadzonych kontroli w 12 zakładach pracy stwierdzono uchybienia, na które Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 12 decyzji. W 8 zakładach stwierdzono brak lub nieaktualny spis stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin stwarzających zagrożenie. W 4 zakładach kontrole wykazały brak kart charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie. W 1 zakładzie pracy stwierdzono brak instrukcji dotyczących bezpiecznego postępowania z substancjami i mieszaninami chemicznymi stwarzającymi zagrożenie. W 11 zakładach pracy stwierdzano również brak lub niepełną ocenę ryzyka zawodowego w zakresie narażenia pracowników na czynniki chemiczne. Prowadzony monitoring realizacji nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wykazał usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i zastosowanie się do wskazanych zaleceń. Ponadto w ramach egzekwowania wymogów prawa w zakresie wprowadzania do obrotu stwarzających zagrożenie substancji chemicznych i ich mieszanin poddano ocenie zgodność kart charakterystyki oraz oznakowania opakowań z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Realizowano zharmonizowany wspólnotowy projekt REACH-EN-FORCE 11 dotyczący kontroli kart charakterystyki. W związku z realizacją projektu przeprowadzono 3 kontrole w podmiotów, które wprowadzały do obrotu produkty chemiczne. Sprawdzono zgodność kart charakterystyki wprowadzanych do obrotu substancji i mieszanin chemicznych z przepisami rozporządzenia REACH (załącznik II do rozporządzenia REACH zmieniony rozporządzeniem (UE) 2020/878). Sporządzono 3 kwestionariusze projektu forum REF-11 u dostawców ww. produktów chemicznych. Nie stwierdzono uchybień w ww. zakresie.

W ramach prowadzonego nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 73 kontrole, w tym 25 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 48 kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że 4 podmioty udostępniały na rynku produkty biobójcze bez wymaganego pozwolenia, natomiast 2 podmioty udostępniały produkty biobójcze

w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych. Wydano 3 decyzje administracyjne zakazujące udostępniania zakwestionowanych produktów biobójczych, 1 decyzję umarzającą postępowanie w zakresie udostępniania produktu biobójczego bez wymaganego pozwolenia oraz 1 mandat karny w wysokości 100 zł. O stwierdzonych nieprawidłowościach w skontrolowanych produktach poinformowano również właściwych terenowo inspektorów sanitarnych, ze względu na miejsce prowadzenia działalności osób odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu zakwestionowane produkty biobójcze. W okresie od 1 czerwca do 12 września przeprowadzono kontrole produktów biobójczych należących do grupy 18 (insektycydy) i 19 (repelenty) u dystrybutorów udostępniających te produkty na rynku. Przeprowadzono łącznie 12 kontroli sanitarnych w ramach których ocenie poddano 12 produktów biobójczych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Dodatkowo przeprowadzono monitoring stron internetowych oferujących w sprzedaży produkty biobójcze z grup produktowych 18 i 19. Nie stwierdzono podmiotów znajdujących się na terenie Chełma, które wprowadzały do obrotu ww. produktu biobójcze. Ponadto podczas kontroli sanitarnych przekazywano podmiotom dystrybuującym produkty biobójcze należących do ww. grup materiały informacyjne „Niebezpieczne kleszcze uwaga na produkty przeciw kleszczom”, „Niebezpieczne kleszcze”, „Nie czekaj do wiosny”.

W zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 przeprowadzono 11 kontroli. W wyniku podjętych działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Ponadto w ramach działań monitorowania rynku prekursorów narkotykowych zbierano informacje od dystrybutorów o podmiotach nabywających prekursory narkotykowe oraz sprzedawanych ich ilościach. Weryfikowano również, w jakim celu dokonano zakupu prekursorów.

W ramach prowadzonego nadzoru nad detergentami przeprowadzono 11 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli, nie stwierdzono nieprawidłowości w tym obszarze.

W zakresie nadzoru nad produktami kosmetycznymi przeprowadzono 28 kontroli, m. in. sprawdzano czy były przestrzegane przepisy rozporządzenia dotyczącego zakazu stosowania substancji chemicznych m.in. pirytionianu cynku oraz butylphenyl methylpropionalu w produktach kosmetycznych. Dokonano 18 ocen oznakowań opakowań jednostkowych produktów kosmetycznych. Przeprowadzone kontrole wykazały w 5 podmiotach nieprawidłowości w zakresie udostępniania na rynku produktów kosmetycznych, zawierających niedozwoloną do stosowania w produktach kosmetycznych substancję chemiczną - butylphenyl methylpropional (lilial). 1 podmiot dodatkowo udostępniał produkty, dla których upłynęła data ważności. Łącznie podczas kontroli stwierdzono

udostępnianie 24 rodzajów zakwestionowanych produktów kosmetycznych - 50 sztuk produktów zawierających substancję niedozwoloną oraz 2 sztuki produktów przeterminowanych. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie z obrotu ww. produktów w terminie natychmiastowym. Wydano 1 administracyjną karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o produktach kosmetycznych, na kwotę 400 zł.

Realizowano również kontrole sanitarne interwencyjne związane ze zgłoszeniem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w zakresie udostępniania na rynku produktów kosmetycznych zawierających niedozwolone barwniki. Przeprowadzono w związku z tym 3 kontrole sanitarne interwencyjne. Nie stwierdzano w obiektach zlokalizowanych na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie sprzedaży zakwestionowanych produktów.

W zakresie nadzoru nad szkodliwymi czynnikami rakotwórczymi w środowisku pracy przeprowadzono 19 kontroli w 17 przedsiębiorstwach. W wyniku podjętych działań stwierdzono, że 103 osoby pracowały w narażeniu na działanie czynników lub procesów rakotwórczych. Kontrola w 4 zakładach pracy wykazała uchybienia we wskazanym zakresie.

W zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami, czynnikami, procesami rakotwórczymi lub mutagennymi przypomniano o obowiązku przekazywania corocznie do dnia 15 stycznia właściwemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu i Państwowemu Inspektorowi Pracy informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub w procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – według obowiązującego wzoru. Przekazywano informacje dotyczące aktualnych przepisów prawnych i ich zmian. Wskazywano również, że wyjaśnienia dotyczące przepisów w tym zakresie można znaleźć w stanowisku Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi tj. „Zalecenia dla pracodawców i służb kontrolnych dotyczących prowadzenia wymaganych prawnie rejestrów czynników rakotwórczych lub mutagennych i narażonych na nie pracowników na poziomie zakładów pracy” oraz wydanych opiniach Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Ponadto umieszczano w protokołach kontroli związane z tym zagadnieniem linki do stron internetowych.

W zakładach pracy, w których pracownicy pracują w narażeniu na pył drewna przekazywano informacje o możliwości uzyskania materiałów pt.: „Pyły drewna wytyczne dla pracodawców, pracowników i służb związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy” Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dra med. Jerzego Nofera w Łodzi pod odpowiednim linkiem.

W ramach sprawowanego nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy poddano kontroli 46 zakładów pracy, w których narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych było 1787 osób. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono uchybienia, na które Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 5 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne.

Podczas prowadzonych kontroli bieżących informowano pracodawców o obowiązku ochrony zdrowia i życia pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki oraz profilaktycznej ochrony zdrowia niezbędnej z uwagi na warunki wykonywania pracy i czynniki występujące w środowisku pracy ze szczególnym zwróceniem uwagi na skuteczną ochronę pracowników przed zakażeniem szkodliwymi czynnikami biologicznymi. Informowano również o regulacjach prawnych w sprawie szczepień pracowniczych.

Przekazywano materiały informacyjne dotyczące profilaktycznych szczepień ochronnych (m. in. HCV, HBV, KZM, wirusy grypy), profilaktyki zagrożeń biologicznych, materiały informacyjne w zakresie nadmiernej antybiotykoterapii.

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru nad zakładami pracy informowano o polskiej edycji kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dźwigaj z głową”, koordynowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, wskazywano dane, linki dotyczące możliwości uzyskania szczegółowych informacji nt. prowadzonych działań oraz dostępności materiałów promocyjnych.

Przekazywano pracodawcom informacje i wskazywano przepisy prawne w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu. Zamieszczano w protokołach informacje dotyczące stron internetowych zawierających materiały w powyższym zakresie.

Podczas bieżącej pracy udzielano wszelkich niezbędnych wyjaśnień pracodawcom, którzy zgłaszali zapytania dotyczące problemów interpretacyjnych przepisów prawnych. Wskazywano również materiały oraz strony internetowe dostarczające niezbędne informacje.

W 2023r. nie prowadzono postępowań w stosunku do osób fizycznych w zakresie wytwarzania bądź wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie nie otrzymał również informacji od Inspektora do spraw Substancji Chemicznych o podmiotach, które

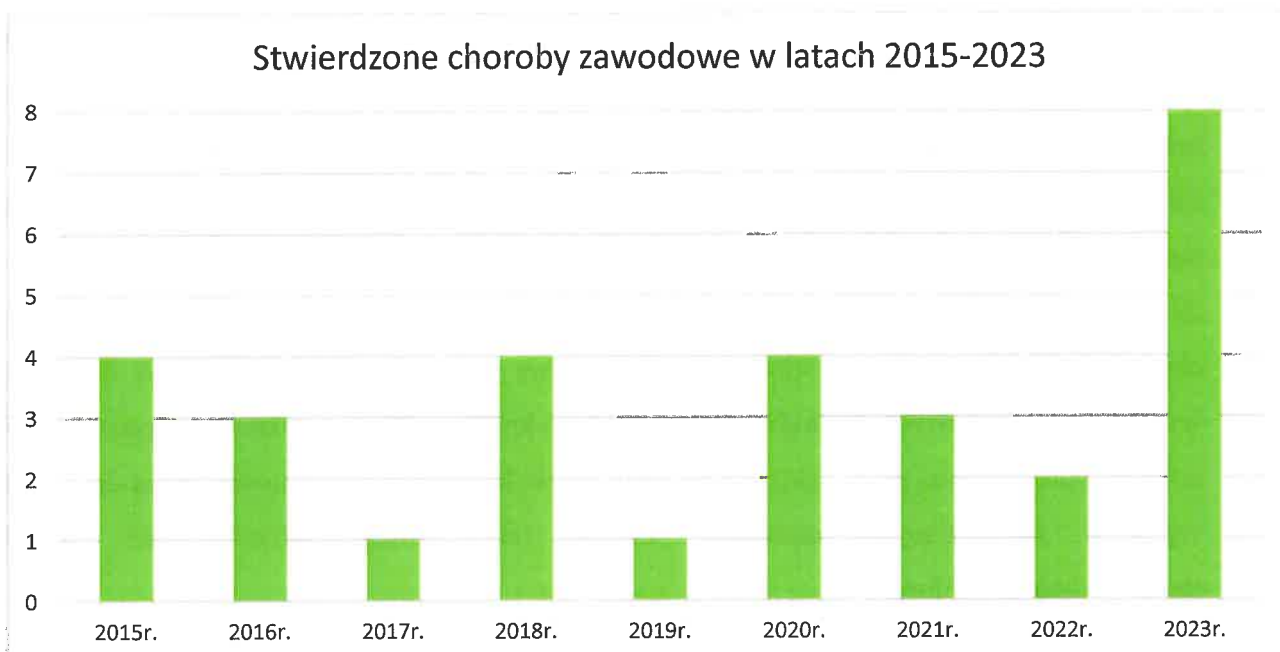
należy objąć nadzorem przestrzegania przepisów z zakresu legalnego zastosowania nowych substancji psychoaktywnych. Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie prowadzono działania w związku z kontrolą przestrzegania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i w tym zakresie przeprowadzono 5 kontroli obiektów. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono wprowadzania do obrotu wyrobów, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie że są środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. Nie stwierdzono również wprowadzania do obrotu wyrobów zawierających substancje THC-P (tetrahydrokannabinol) oraz HHC-P (heksahydrokannabinol).

Prowadzono działania informacyjne w podmiotach oferujących w sprzedaży produkty konopne o pojawieniu się w sprzedaży produktów na bazie konopi zawierających w swoim składzie substancje THC-P oraz HHC-P, które są bliskimi analogami odpowiednio THC (tetrahydrokannabinolu) i HHC (heksahydrokannabinolu). Wyjaśniano, że są to substancje kontrolowane na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych. Mogą wykazywać duży potencjał uzależniający oraz mogą powodować podobne skutki uboczne jak THC i HHC.

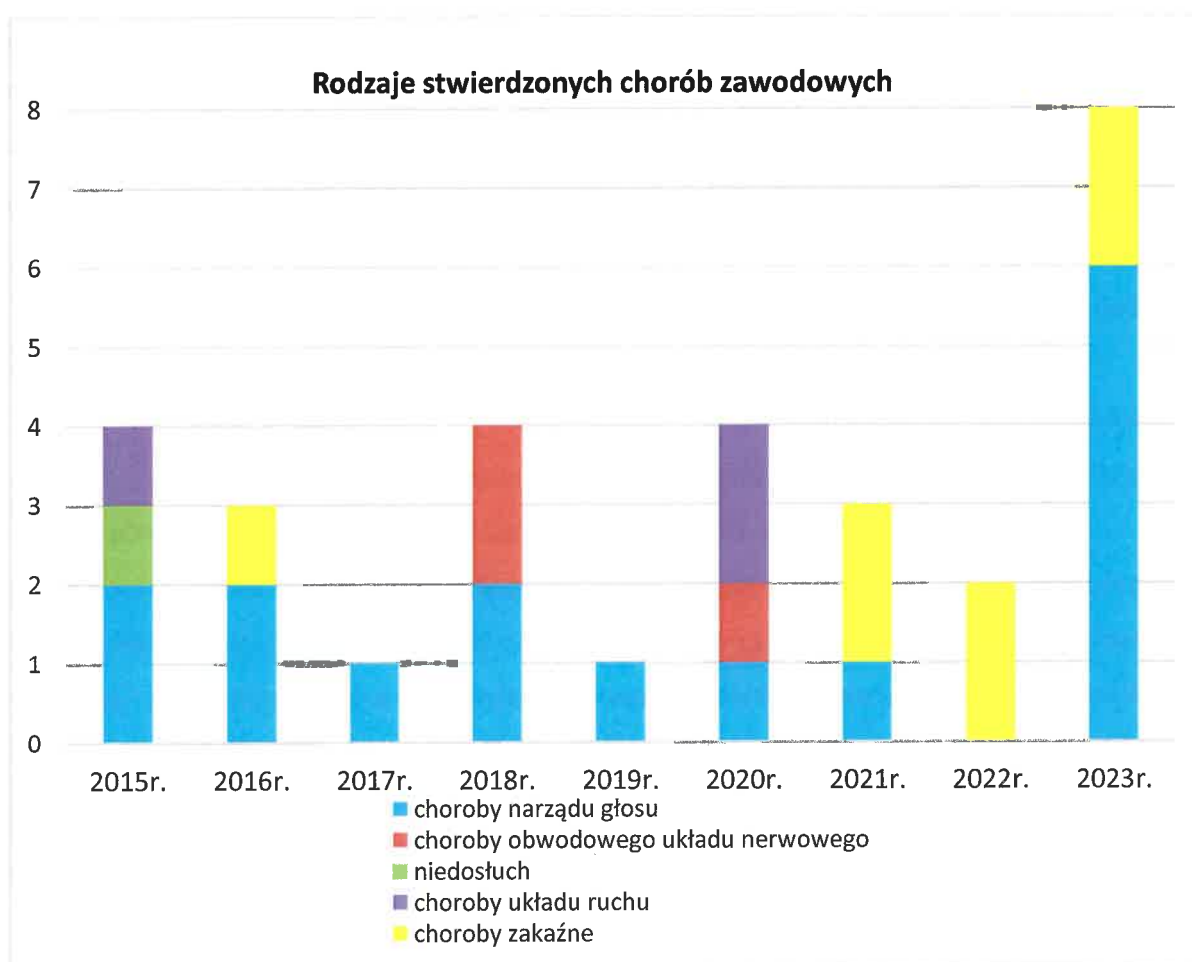
Działalność profilaktyczną oraz oświatową w zakresie zagrożeń substancjami psychoaktywnymi prowadziła również Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chełmie.

W 2023 r. Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami monitorowała sytuację epidemiologiczną w zakresie używania środków zastępczych oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, w tym: zbierała i analizowała dane statystyczne, dotyczące epidemiologii. W zakresie zgłaszania zatruc środkami zastępczymi prowadzona jest współpraca z Oddziałem Ratunkowym i innymi Oddziałami Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie oraz Prezesem Oddziału Terenowego Kolegium Lekarzy Rodziny. W 2023 r. odnotowano na terenie nadzorowanym przez tutejszą Stację 2 przypadki podejrzenia zatrucia substancjami psychoaktywnymi.

Praca w środowisku, w którym występują czynniki szkodliwe dla zdrowia może prowadzić do powstania stanów chorobowych o etiologii zawodowej. W roku sprawozdawczym w zakładach na terenie miasta stwierdzono 8 przypadków chorób zawodowych.

Wykres 12. Ilość stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2023.

Wykres 13. Rodzaje stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2023.

V. Stan sanitarny zakładów nauczania i wychowania

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2023 r. na terenie Miasta Chełm nadzorem sanitarnym objął 69 placówek nauczania i wychowania (6 żłobków, 19 przedszkoli/punktów przedszkolnych, 11 szkół podstawowych, 5 liceów, 7 zespołów szkół, 4 szkoły specjalne, szkołę policealną, 2 szkoły muzyczne, 2 zespoły wychowania i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego, 3 placówki z pobytem dziennym, szkołę wyższą, 3 domy dziecka, 4 sale zabaw dla dzieci oraz dom kultury) mieszczących się w 89 obiektach. Nadzorem sanitarnym objęto również 19 gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono kontrole w odniesieniu do 54 placówek nauczania i wychowania (6 żłobków, 19 przedszkoli, 11 szkół podstawowych, 3 liceów, 5 zespołów szkół, 1 centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego, 1 szkoły specjalnej, 1 szkoły muzycznej, 2 zespołów wychowania i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, 1 szkoły wyższej, 3 domów dziecka oraz 1 domu kultury). Na terenie Miasta Chełm działalność zakończyła 1 placówka – Żłobek „Misie Tulisie” w Chełmie. Działalność rozpoczęła 1 placówka – Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi „ARKA” w Chełmie. W nadzorowanych placówkach przeprowadzono 73 kontrole, w tym: 57 kontroli sanitarnych bieżących, 4 kontrole interwencyjne, 5 kontroli sprawdzających, 7 kontroli tematycznych.

W ramach prowadzonego nadzoru, nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego i technicznego zostały stwierdzone w 6 placówkach, wydano 3 decyzje administracyjne.

1) Żłobek „Misie Tulisie” w Chełmie

– zbyt niska temperatura w sali pobytu.

Nakazano bezzwłocznie podjęcie działań celem zwiększenia temperatury w sali pobytu do temperatury wymaganej. Obowiązek został zrealizowany.

2) Szkoła Podstawowa Nr 8 w Chełmie

– zbyt niska temperatura w salach gimnastycznych.

Nakazano bezzwłocznie podjęcie działań celem zwiększenia temperatury w salach gimnastycznych do temperatury wymaganej. Obowiązek został zrealizowany.

3) Pierwsza Społeczna Szkoła Podstawowa w Chełmie

– przeterminowana data ważności niebezpiecznych substancji chemicznych, brak aktualnego spisu oraz aktualnych kart charakterystyki znajdujących się na stanie substancji oraz zaciek

przy suficie w toalecie. Nieprawidłowości usunięto przed wydaniem decyzji administracyjnej.

4) Szkoła Podstawowa Nr 4 w Chełmie

– widoczne ślady zawilgocenia i złuszczenia farby na ścianach sali gimnastycznej oraz zacieki przy suficie sali gimnastycznej.

5) Zespół Szkół Budownictwa i Geodezji w Chełmie - Internat

– ubytki, złuszczenia powierzchni lakierowanej podłóg.

6) IV Liceum Ogólnokształcące w Chełmie

– zacieki w salach oraz na korytarzu.

W dalszym ciągu nie zostały wykonane zalecenia w 3 decyzjach administracyjnych z lat ubiegłych:

- 2009 r. – Szkoła Podstawowa Nr 8 (zniszczona stolarka okienna i drzwiowa w części pomieszczeń szkolnych);
- 2010 r. – Szkoła Podstawowa Nr 7 (zniszczona stolarka okienna);
- 2011 r. – Szkoła Podstawowa Nr 8 (zniszczone okna w 2 salach gimnastycznych).

Wszystkie skontrolowane placówki posiadają infrastrukturę do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w postaci sal rekreacyjno – zastępczych, sal ćwiczeń i/lub boisk). Uczniowie korzystają również z innych obiektów sportowych, sporadycznie, w okresie zimowym, zajęcia prowadzone są również na korytarzach.

W szkołach podstawowych dodatkowo prowadzone były akcje dot. oceny dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii oraz oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi celem eliminacji ryzyka rozwoju wad postawy u dzieci i młodzieży oraz poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego uczniów. Ocenę dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii przeprowadzono w Szkołach Podstawowych nr 1, 2, 3, 4, 6 w Chełmie. Badaniem dot. oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi objęto Szkoły Podstawowe nr 5 i 7 w Chełmie. W ramach kompetencji należy podjąć działania dotyczące:

- wyposażenia placówek w meble szkolne dostosowane do wymagań ergonomii zgodnymi z obowiązującą normą i we właściwym stanie technicznym,
- zapewnienia wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej we wszystkich pomieszczeniach,
- zapewnienia prawidłowego oświetlenia sztucznego w placówkach (od grudnia 2023 r. obowiązuje nowa norma PN-EN 12464-1 Światło i oświetlenie, oświetlenie miejsc pracy Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach),

- zapewnienia właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, w szczególności należytego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych oraz jego wyposażenia.

VI. Działalność opiniodawcza i kontrolna w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

Wykonywanie zadań w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizowane było poprzez kontrole przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych w opiniowanej dokumentacji projektowej, lokalizacji inwestycji oraz uczestnictwo w odbiorach obiektów budowlanych.

W 2023 r. wydano łącznie 14 opinii sanitarnych, które dotyczyły:

- 5 dokumentacji projektowych;
- 1 wniosku o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- 4 wniosków o konieczności wykonania raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i jego zakresu,
- 1 uzgodnienia dot. projektu dokumentu wraz z prognozą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 3 opinii sanitarne dotyczących warunków w obiektach (1 szkoła policealna, 1 poradnia psychol., 1 liceum integracyjne);
- 25 decyzji opłatowych.

Ponadto uczestniczono w 9 odbiorach obiektów budowlanych oraz przeprowadzono 10 wizji obiektów i jedną kontrolę.

VII. Działania w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia uwzględniały:

- promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz koordynację programów edukacyjnych, kampanii społecznych i przedsięwzięć prozdrowotnych o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym;
- inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnie z aktualną sytuacją epidemiologiczną oraz potrzebami społeczności lokalnej.

W okresie sprawozdawczym realizowano:

1. PROGRAMY KRAJOWE

- a) **„Trzymaj Formę”** – to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym, dwukierunkowym podejściu propagującym zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną.
- program skierowany jest do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych;
  - edukacją objęto 1273 uczniów z 9 placówek nauczania i wychowania z terenu miasta;
  - koordynatorom szkolnym przekazano główne cele i założenia programu oraz materiały edukacyjne (poradnik, plakat, scenariusze zajęć);
  - podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji programu;
  - w ramach programu odbył się konkurs wiedzy. Do etapu szkolnego konkursu z miasta Chełm przystąpiły 3 placówki szkolne, udział wzięło 20 uczniów. Do etapu powiatowego zakwalifikowało się 4 uczniów ze Szkoły Podstawowej Nr 7 i 1 uczeń Szkoły Podstawowej Nr 8.
- b) **„Skąd się biorą produkty ekologiczne”** – ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli, skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 15 przedszkoli z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 923 dzieci;
  - koordynatorzy przedszkolni otrzymali materiały edukacyjne do realizacji programu (scenariusze zajęć);
  - podczas wizytacji udzielano instruktaży dot. realizacji programu;
  - w ramach programu zorganizowany został wojewódzki konkurs plastyczny: „Eko produkty na moim stole – eko zagroda”. Z terenu miasta wpłynęły 43 prace z 11 placówek przedszkolnych. Wyróżnienia otrzymały 3 prace: z Przedszkola Miejskiego Nr 5, Nr 6 i Nr 8 w Chełmie.

2. PROGRAMY WOJEWÓDZKIE

- a) **„ARS, czyli jak dbać o miłość”** – program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych.
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 9 szkół z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 511 uczniów;
  - przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programu;
  - przeprowadzono zajęcia edukacyjne w 5 placówkach szkolnych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, ćwiczenia symulacyjne z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli;
  - podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji programu.
- b) **„Bieg po zdrowie”** – program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkoły podstawowej.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 6 szkół z terenu miasta, edukacją objęto 252 uczniów;
  - podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania udzielano instruktaży dot. realizacji programu.
- c) **„Wybierz Życie - Pierwszy Krok”** – program profilaktyczny skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy:
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 7 szkół ponadpodstawowych z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 1152 uczniów,
  - przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programu, podczas szkolenia przekazano główne cele i założenia programu oraz materiały edukacyjne;
  - podczas wizytacji prowadzono instruktaże dot. realizacji programu.
- d) **„Znamię! Znam Je?”** i **„Podstępne WZW”** – programy edukacyjne opracowane przez Fundację Gwiazda Nadziei pod honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego.
- Programy skierowane są do uczniów szkół ponadpodstawowych:
    - **„Znamię! Znam Je?”** – celem programu jest budowanie świadomości wśród młodzieży na temat zagrożeń wynikających z zachorowalności na czerniaka, a także potrzeby profilaktyki i wczesnego wykrywania tego nowotworu.
Edukacją objęto 2116 uczniów z 8 szkół ponadpodstawowych z miasta.
    - **„Podstępne WZW”** – celem głównym programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C.
Edukacją objęto 973 uczniów z 9 szkół z miasta Chełm.
  - przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programów i przekazano materiały edukacyjne;
  - podczas wizytacji w placówkach nauczania udzielano instruktaży dot. realizacji programów.

3. PROGRAMY POWIATOWE I LOKALNE

- a) zrealizowano kolejne edycje programów edukacyjnych dot. profilaktyki antytytoniowej: **„Czyste powietrze wokół nas”** – program skierowany do 4, 5, 6-letnich dzieci.
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 14 przedszkoli z terenu miasta, edukacją objęto 904 dzieci,
  - koordynatorzy przedszkolni zostali przeszkoleni. Podczas szkolenia przekazano główne cele i założenia programu.
- b) **„Nie Pal Przy Mnie Proszę”** – program skierowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych.
- program zrealizowało 10 placówek nauczania z terenu miasta,
  - edukacją objęto 1175 uczniów.
- c) **„Znajdź Właściwe Rozwiązanie”** – program skierowany do uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych;
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 8 szkół z terenu miasta Chełm,
  - edukacją objęto 1052 uczniów,

4. INNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

a) Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV w 2023 r.

- a. prowadzono edukację w zakresie podstawowej wiedzy o HIV/AIDS w środowisku młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej, wśród społeczności lokalnej realizując różne formy oddziaływania (instruktaże, prezentacje multimedialne, ekspozycje wizualne, dystrybucje materiałów informacyjno - edukacyjnych);
- b. w ramach Światowego Dnia AIDS zorganizowano zajęcia edukacyjne dla młodzieży szkoły ponadpodstawowej, w ramach których przeprowadzono pogadankę. Edukacją objęto 167 uczniów szkoły ponadpodstawowej.

b) Projekt edukacyjny „Dzielne dzieciaki i ich sposoby na mikroby” – celem projektu jest poznanie zasad ochrony swojego zdrowia przed mikroorganizmami poprzez wdrożenie zdrowego stylu życia i racjonalnych zachowań, podnoszenie świadomości na temat dbania o higienę osobistą.

- projekt skierowany jest do dzieci przedszkolnych;
- koordynatorom przedszkolnym przekazano główne założenia i cele projektu oraz materiały niezbędne do jego realizacji;
- projekt zrealizowało 7 placówek przedszkolnych z terenu miasta Chełm, edukacją objęto 483 dzieci.

c) Profilaktyka palenia tytoniu

- a. prowadzono działania informacyjno - instruktażowe w nadzorowanych placówkach oraz monitoring w zakresie przestrzegania Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. „O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” w nadzorowanych placówkach;
- b. zorganizowano zajęcia edukacyjne w placówkach szkolnych, w ramach których odbyły się pogadanki dotyczące profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych. Edukacją objęto 250 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
- c. prowadzono instruktaże i przekazywano materiały informacyjno – edukacyjne dot. profilaktyki antytytoniowej podczas wizytacji w placówkach nauczania, w placówkach wypoczynku, podczas pikników rodzinnych, pikników zdrowia.

d) Profilaktyka zatruc pokarmowych (w tym grzybami)

- a. zorganizowano 2-dniową wystawę grzybów pod hasłem „Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia”, w ramach której grzyboznawcy i klasyfikatorzy grzybów udzielali porad, przeprowadzono zajęcia edukacyjne dla dzieci (pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, zagadki, quizy wiedzy), rozdawano materiały informacyjno – edukacyjne;
- b. organizacja 2 punktów informacyjnych podczas pikników rodzinnych, w ramach których grzyboznawcy i klasyfikatorzy grzybów udzielali porad, przekazano materiały informacyjno – edukacyjne, wykonano ekspozycję wizualną z grzybów świeżych;
- c. prowadzono instruktaż, poradnictwo i dystrybucje materiałów oświatowych podczas wizytacji w placówkach wypoczynku oraz placówek nauczania i wychowania;
- d. zorganizowano punkt informacyjny w PSSE (porady i wydawanie atestów dot. grzybów świeżych).

e) Profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych, w tym zatruć „dopalaczami”, nowymi narkotykami

- zorganizowano 7 zajęć edukacyjnych, w ramach których odbyły się pogadanki z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, instruktaże i ćwiczenia symulacyjne z wykorzystaniem alkogogli i narkogogli. Edukacją objęto 621 uczniów ze szkół ponadpodstawowych;
- w ramach profilaktyki zorganizowany został wojewódzki konkurs na projekt komiksu „3 dobre praktyki na życie bez nałogów”. Do konkursu wpłynęły z 4 prace z 2 placówek szkolnych z miasta Chełma (ZST, ZSEiT);
- prowadzono instruktaże metodyczne i przekazywano materiały informacyjno – edukacyjne podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania, w ramach punktów informacyjnych zorganizowanych podczas pikników rodzinnych i zdrowotnych.

f) Cyberuzależnienia – interwencja nieprogramowa pod nazwą „Wirtualny świat realnych zagrożeń” uświadamiająca ryzyko związane z nadużywaniem nowoczesnych technologii przez dzieci i młodzież.

- Przeprowadzono instruktaże i pogadanki dla dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania. Edukacją objęto 690 uczniów szkół podstawowych.
- Przekazano materiały informacyjno - edukacyjne do placówek nauczania i wychowania.

g) Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży szkolnej:

- a. przeprowadzono w szkołach podstawowych instruktaże i pogadanki dot. profilaktyki wad postawy oraz przekazano materiały informacyjno – edukacyjne. Edukacja głównie dotyczyła ergonomicznych warunków stanowiska pracy uczniów (dobór mebli do wzrostu ucznia) oraz prawidłowej wagi tornistra w stosunku do wagi ucznia. Edukacją objęto 1025 uczniów klas I-VIII z 7 szkół podstawowych z terenu miasta Chełm.

h) Profilaktyka chorób zakaźnych, w tym promocja szczepień ochronnych, skierowana do ogółu społeczeństwa oraz uchodźców z Ukrainy;

- udzielano instruktaży/porad podczas wizytacji w placówkach nauczania i wypoczynku;
- udzielano instruktaży oraz przekazano materiały informacyjno – edukacyjne w języku ukraińskim w punktach dla uchodźców przebywających na terenie Polski w związku z działaniami wojennymi na Ukrainie;
- w ramach profilaktyki chorób zakaźnych, przeprowadzono pogadanki dla 197 uczniów w 3 placówkach szkolnych oraz wykład dla 90 słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku;
- przekazywano materiały informacyjno – edukacyjne do placówek nauczania i wychowania, placówek wypoczynku, do zakładów opieki zdrowotnej oraz podczas pikników rodzinnych, pikników zdrowia.

i) „Zimowy i letni wypoczynek dzieci i młodzieży”

- a. przekazano materiały informacyjno – edukacyjne nt. higieny osobistej, profilaktyki chorób zakaźnych, profilaktyki zatruć pokarmowych, w tym grzybami, profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych, cyberuzależnień;
- b. zorganizowano pogadanki dla dzieci i młodzieży dot. zdrowego i bezpiecznego wypoczynku letniego i zimowego; edukacją objęto 165 osób.

j) Profilaktyka wszawicy

- przekazano materiały informacyjno-edukacyjne do placówek nauczania i wychowania w ramach interwencji, w ramach wizytacji oraz do placówek organizujących wypoczynek letni i zimowy;

k) Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach – akcja ogólnopolska skierowana do ogółu społeczeństwa w celu podniesienia świadomości na temat zagrożenia dla zdrowia, jakim jest odporność na antybiotyki oraz nieodpowiednie ich stosowanie:

- przekazano materiały informacyjno - edukacyjne do zakładów opieki zdrowotnej;
- udzielono instruktaży oraz prowadzono dystrybucję materiałów podczas wizytacji w placówkach nauczania i wychowania.

l) W 2023r. pracownicy PSSE w Chełmie wzięli udział w dwóch przedsięwzięciach:

- Mobilna Strefa Zdrowia - ogólnopolski projekt profilaktyki zdrowia i zdrowego stylu życia zainicjowany przez Prezydenta RP. Akcja jest efektem rekomendacji ekspertów prezydenckiej Rady ds. Ochrony Zdrowia, podkreślających, że stan zdrowia Polaków po pandemii COVID-19 wymaga pilnej poprawy, a jedną z zasadniczych potrzeb jest rozpowszechnienie profilaktyki zdrowia.
- Piknik Rodzinny 800+.
- Podczas tych przedsięwzięć zorganizowano punkty informacyjne dla społeczności lokalnej, w ramach których promowano zdrowy styl życia, wykorzystując różne formy działania (porady grzyboznawców i klasyfikatorów grzybów, instruktaże, zagadki o zdrowiu dla dzieci, ekspozycje wizualne, ćwiczenia z wykorzystaniem narkogogli i alkogogli, dystrybucja materiałów edukacyjnych).

Podczas realizacji powyższych zadań umieszczano informacje na stronie internetowej PSSE w Chełmie oraz na portalu społecznościowym. Ponadto prowadzono współpracę z lokalnymi mediami (Super Tydzień Chełmski, Radio Bon Ton, Nowy Tydzień). Efektem współpracy były opublikowane artykuły prasowe i internetowe oraz komunikaty radiowe.

VIII. Oddział Laboratoryjny

Głównym zadaniem Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Chełmie jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego poprzez wykonywanie badań laboratoryjnych w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie funkcjonuje w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych województwa lubelskiego i wykonuje badania dla powiatu chełmskiego, krasnostawskiego, włodawskiego i łęczyńskiego.

Realizuje zadania z zakresu urzędowej kontroli żywności, monitoringu jakości wody, środowiska pracy w tym pomiary czynników fizycznych oraz diagnostyki medycznej.

Diagnostyka medyczna prowadzona przez Pracownię Diagnostyki Schorzeń Bakteryjnych i Kontroli Skuteczności Procesów Sterylizacji jest narzędziem w zapobieganiu szerzenia się chorób zakaźnych.

Laboratorium wyposażone jest w wysokiej klasy sprzęt specjalistyczny umożliwiający stosowanie różnych technik analitycznych: spektrometrii absorpcji atomowej oraz jest przystosowane do wykonywania badań mikrobiologicznych, chemicznych oraz pomiarów czynników fizycznych.

Zintegrowany system badań laboratoryjnych umożliwia elastyczną i szybką reakcję na potrzeby działalności kontrolnej poprzez wdrażanie nowych metod badawczych i nowych parametrów w ramach realizowanych technik.

Organizacja bazy laboratoryjnej jest efektem spełnienia wymagań rozporządzeń UE i krajowych oraz szkoleń, z których wynika konieczność specjalizacji laboratoriów ze względu na zmieniające się parametry badań oraz zmniejszenie nakładów finansowych. Oddział laboratoryjny PSSE w Chełmie posiada udokumentowany i wdrożony system zarządzania potwierdzony certyfikatem akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (Nr certyfikatu akredytacji – AB 602).

Wdrożony system zarządzania gwarantuje osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu wykonywanych badań poprzez dostarczanie rzetelnych, wiarygodnych i użytecznych wyników.

Tabela 6. Badania wykonane w 2023 r. w Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Chełmie.

Rodzaj badań	Liczba wykonanych badań
Mikrobiologiczne żywności	2940
Fizyko-chemiczne i mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, wody z pływalni, kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli	8023
Czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy	418
Diagnostyczne badania mikrobiologiczne z zakresu bakteryjnych schorzeń jelitowych	12095
Skuteczności procesów sterylizacji	320

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w Chełmie
Elżbieta Kurvk

